

“Het geknakte riet zult gij niet breken”

viering rond kwetsbaarheid en traumaverwerking van oorlog en geweld

Welkom:

Gezegend het licht van deze morgen.
Gezegend ieder woord dat kracht geeft en bezielt.
Gezegend ieder van u, om wie je bent,
om wat ons samenbrengt, in naam van wie wij noemen:
Vader-Moeder, Zoon en H. Geest.

Inleiding thema

Met Goede Vrijdag waren Hermien en ik van dienst en hebben samen met een Afrikaanse kruisweg gewerkt. Eén van de staties was ‘kwetsbaarheid’ samen met het beeld van Veronica, de vrouw die aan bloedvloeiing leed en door de aanraking van Jezus genas van haar lijden én sociale uitsluiting. Maar in de kruisweg is het Veronica die de lijdende Jezus aanraakt. Een vrouw die doorheen **de aanraking van de gekleineerde, veroordeelde, verhakelde mens het ware gelaat van Christus te zien krijgt**. Niet vanzelfsprekend.

Durven wij de mens in de marge aanraken en zijn of haar ware gelaat proberen te zien?

En wat als wij in een hoekje zitten, teneergeslagen, gepijnigd, depressief ...

Laten wij een ander ons verzorgen, durven wij onze gekwetstheid en kwetsbaarheid tonen.

Zo verwoordde Hermien deze statie. Dat kwam bij mij heel erg binnen. Voer voor een viering dacht ik.

Enkele weken geleden ontving ik de nieuwsbrief van Poustinia en werd ik aangeraakt door iets wat Huguette Beyen schreef:

‘Elke dag komen via de media schrijnende toestanden in de aandacht of in beeld. De oorlog in Oekraïne en in Gaza confronteren de mensheid met de schending van menselijke waardigheid en moedwillige vernedering. De vraag rijst steeds meer: wat doet dit met kinderen die de oorlog van dichtbij leven, hoe moeten zij verder? Wat moeten ouders en grootouders, die slachtoffer werden van gruwel en geweld hun kinderen nadien vertellen? Als ze er al woorden voor hebben.

Wat we nu in de wereld, niet eens zo ver weg zien gebeuren, was ook nog niet zo lang geleden tijdens WO I en WO II heel dichtbij. En dit trok sporen die onuitwisbaar zijn en nog om aandacht vragen via allerlei symptomen, die soms ook niet benoemd kunnen worden.

Kunnen we condities scheppen om ons anders te verhouden naar **het onuitsprekelijke** dat we als mensen meemaken? Helpt een bewust erkennen en **bespreekbaar maken** van wat een familie heeft doorgemaakt om een gezondere omgeving te scheppen voor geestelijk welzijn voor de kinderen en jongeren van nu?’

Ook voer voor een viering!

Dit is mijn beginpunt geweest en ik heb mij laten inspireren door teksten en ideeën die mensen mij stuurden, liederen die werden voorgesteld en gesprekken met mensen daarover en heb dan samen met Ingrid het volgende uitgewerkt.

Laten wij deze vieringinzingen met kom ons bevrijden

lied: **Kom ons bevrijden** (LvB nr 37, t Jan van Opbergen, m. Jan-Willem van de Velde)

Kom ons toch snel van dood bevrijden, leid ons vandaag tot ommekeer.	Kom ons toch snel van dood bevrijden, verhaast in ons Uw koninkrijk.
Kom ongewapend met ons strijden en vuur ons aan tot vrede, Heer!	Verlos de armen uit hun lijden, Zet al hun rovers aan de dijk.
Maak van ons bidden demonstreren en ga ons voor in nieuw verzet.	Dat wij Uw stad van vrede vinden, waar wapens uit den boze zijn
Help ons de jongste zondvloed keren: en eindelijk vrede weer aan zet	en waar de allermeest beminden de allerminste mensen zijn!

Ik keek naar jou (anoniem)

Ik keek naar jou
en zag het niet
waardoor ik je alleen
met je pijn achterliet.

Ik keek naar jou
en zag in jouw kracht
niet jouw behoefte
aan steun en aandacht.

Ik keek naar jou
en zag niet het gevecht
nu vraag ik liever:
Hoe gaat het echt?

1ste lezing: Jes. 42

Hier is mijn dienaar, hem zal ik steunen,
hij is mijn uitverkorene, in hem vind ik vreugde.
ik heb hem met mijn geest vervuld.
Hij zal alle volken het recht doen kennen.
2 Hij schreeuwt niet, hij verheft zijn stem niet,
hij roept niet luidkeels in het openbaar;
**3 het geknakte riet breekt hij niet af,
de kwijnende vlam zal hij niet doven.**
Het recht zal hij zuiver doen kennen.
4 Hij zal niet uitdoven en niets breken
tot hij op aarde het recht heeft gevestigd.

Mt 5, 3-12 (de bergrede)

Toen hij de mensenmassa zag, ging hij de berg op. Daar ging hij zitten met zijn leerlingen om zich heen. Hij nam het woord en onderrichtte hen:
Sta op en ga nederigen van hart, want voor hen is het koninkrijk van de hemel.
Sta op en ga treurenden, want jij zult getroost worden.
Sta op en ga zachtmoedigen, want jij zult het land bezitten.
Sta op en ga hongerigen en dorstigen naar gerechtigheid, want jij zult verzadigd worden.
Sta op en ga barmhartigen, want jij zult barmhartigheid ondervinden.
Sta op en ga zuiveren van hart, want jij zult God zien.
Sta op en ga vredestitcher, want jij zult kind van God worden genoemd.
Sta op en ga rechtvaardige, want voor jou is het koninkrijk van de hemel.
Sta op en ga wanneer ze je omwille van mij uitschelden, vervolgen en van allerlei kwaad betichten
Verheug je en juich, want jij zult rijkelijk worden beloond in de hemel; zo immers vervolgd en betichtten ze vóór jou de profeten.

Woordje

Hoe kunnen we die geknakte mens aanraken? Hoe kunnen we een gezonde omgeving scheppen voor het geestelijk welzijn van jongeren en mensen om het onuitspreklijke bespreekbaar te maken, om uit de verstomming en de verlamming te geraken om op te staan en te gaan?
Kunnen wij het slechte niet allereerst benoemen? De gevolgen van een trauma zijn alleen te overleven als alle leed aan het licht komt, als alle schuldigen zijn benoemd, alle machtigen aangeklaagd zijn.
Welke stappen kunnen we zetten? Vooral luisteren naar de verhalen die mensen ons toevertrouwen. Een belangrijke stap voor de geknakte mens is het accepteren van wat gebeurd is, je kan dit niet meer veranderen. Hiervoor moeten wij begrip tonen, ook voor de haatgevoelens.

En hoe raakt de geknakte mens over die gevoelens van haat heen? En waar haalt hij/zij de kracht vandaan? Ik verwijs naar een interview van een Palestijnse dokter Dr Izzeldin Abuelaish die ik in het tijdschrift MO vond: Izzeldin Abuelaish: 'De bron van mijn kracht is mijn geloof. Als moslim geloof ik dat alles wat van God komt goed is, ook al begrijp ik het niet. Daarnaast heeft mijn levenservaring als dokter en gynaecoloog me geholpen. Ik voerde al jaren een strijd voor het leven en tegen het lijden van anderen. Het geloof helpt me om wat gebeurd is niet te aanvaarden maar het te zien als een verantwoordelijkheid om haat af te wijzen en rechtvaardigheid en goedheid te beoefenen. Want als ik de haat toelaat, beschadig ik mijn ziel en vernietig ik mezelf. Haat is het ergste massavernietigingswapen. Wie zijn echte vijand wil bestrijden, moet wijsheid en goedheid aanwenden. Daar kan iedereen beter van worden.'

muziek Nada te turbe

Nada te turbe, nada te espante: quien a Dios tiene nada le falta.

Nada te turbe, nada te espante: solo Dios basta.

(Laat niets je onrustig maken of afschrikken: wie op God vertrouwt komt niets tekort.

Laat niets je onrustig maken of afschrikken: alleen God volstaat.)

Geloofsbelijdenis

Ik geloof in een God
die vredevolle vergeving wil zijn,
geen vergeving
vanuit een machtspositie,
maar pure eenvoud,
oprechte echtheid voor elk van ons.

Ik geloof in Jezus,
die als dienend voorbeeld
van die liefde en vergeving,
onder de mensen kwam leven.
Hij kwam getuigen van uw rijk
waar plaats is voor iedereen
zonder onderscheid.

Ik geloof in de Geest
die door de mensen waait.
Hij blaast ons goede woorden in
en zet ons hart open.
Zijn geest brengt ruimte in ons hart,
zodat onze kwetsuren kunnen helen,
zodat we los komen van ons eigen falen,
en proberen vergevingsvol
terug verbinding te krijgen
met onze eigen hart,
en van daaruit met anderen rondom ons
Zo is God aan het werk in elk van ons.

Voorbeden

-Laten wij waakzaam zijn en oog hebben voor het leed van onze medebroeders en zusters die in oorlog en geweldsituaties zitten.

-Laten we luisterbereid zijn als wij mensen tegenkomen die vol verdriet zitten en nood hebben aan een luisterend oor.

-Laten we menselijk handelen als wij in contact komen met oorlogssituaties en niet het geweld promoten voor wat dan reden ook.

-Laten we zorg dragen voor de pijn van anderen, de nederigen, de vreedstichters, de barmhartigen en gevoelig en vergevingsgezind zijn, kortom diep goed zijn.

-Laten we niet opgeven om steeds in gesprek te gaan met mensen in oorlog en het debat van verzoening steunen, alleen aan tafel kan een uitweg gevonden worden om het geweld te stoppen.

-Laten we ons kwetsbaar opstellen, zodat we geen bedreiging zijn in de ogen van de ander, maar een gelijke partner zijn.

acclamatie: Wek mijn zachtheid weer, geef mij terug de ogen van een kind.
dat ik zie wat is, en mij toevertrouw, en het licht niet haat. (2x)

lied: dit is het brood voor onderweg (LvB nr 19, t H. Wiersinga, m. J.-W. van de Velde)

Dit is het brood voor onderweg

dat honger stilt door breken.

Wie gaat de lange levensweg

die zal geen wijn ontbreken.

Het is de Heer die voor ons ging

een maaltijd van herinnering.

Hij at en dronk met vrienden.

Hetzelfde brood in onze hand,
het brood dat breekt door delen.

Dezelfde wijn als onderpand

die lest de dorst van vele

Dezelfde Heer die in ons leeft

dezelfde geest die adem geeft:

er is weer hoop voor mensen.

Bij ons is één ooit opgestaan

uit diepe moedeloosheid;

bij ons heeft één ooit goed gedaan:

Hij overwon de boosheid.

Hij schonk de wijn en gaf zijn bloed;

hij brak het brood tot overvloed;

de beste wijn voor 't laatste.

tafelgebed: Groter dan ons hart Huub Oosterhuis

Gij die geroepen hebt 'licht'

en het licht werd geboren,

en het was goed, het werd avond en morgen,

tot op vandaag.

Gij die geroepen hebt 'o mens'

en wij werden geboren,

Gij die mijn leven zo geleid hebt tot hiertoe

dat ik nog leef.

**Accl. Omdat gij het zijt, groter dan ons hart,
die mij hebt gezien, eer ik werd geboren.**

Gij die liefde zijt, diep als de zee,

flitsend als weerlicht, sterker dan de dood,

laat niet verloren gaan één mensenkind.
Gij die geen naam vergeet, geen mens veracht,
laat niet de dood die alles scheidt en leeg maakt,
laat niet de tweede dood over ons komen.

***Omdat gij het zijt, groter dan ons hart,
die mij hebt gezien, eer ik werd geboren.***

Voor allen die gekruisigd worden,
wees niet niemand,
wees hun toekomst ongezien.
Voor mensen die van u verlaten zijn,
voor allen die hun lot niet kunnen dragen,
voor hen die weerloos zijn
in de handen van de mensen.
Voor uw naamgenoten in ons midden :
vluchtelingen, vreemden, wees niet niemand.
Voor hen die kracht uitstralen,
liefde geven, recht doen,
dat zij staande blijven in ons midden.

***Omdat gij het zijt, groter dan ons hart,
die mij hebt gezien, eer ik werd geboren.***

Gij die tegen alle schijnbaar noodlot in,
ons vasthoudt,
Gij die vreugde scheidt in mensen,
Gij die het woord tot ons gesproken hebt
dat onze ziel vervult;
laat ons niet leeg en verloren
en zonder uitzicht, doe ons open gaan
voor het visioen van vrede
dat sinds mensenheugenis ons roept.

***Omdat gij het zijt, groter dan ons hart,
die mij hebt gezien, eer ik werd geboren.***

Verhaast de dag van uw gerechtigheid.
Zie het niet langer aan
dat her en der in deze wereld
mensen gemarteld worden,
kinderen gedood;
dat wij de aarde schenden
en elkaar het licht ontroven.

Zoals een hert verlangt naar levend water,
doe ons zo verlangen naar de dag
dat wij, nu nog verdeelde mensen,
in uw stad verzameld zijn,
in u verenigd en voltooid,
in u vereeuwigd.

Gedenk uw mensen
dat zij niet vergeefs geboren zijn.

***Omdat gij het zijt, groter dan ons hart,
die mij hebt gezien, eer ik werd geboren.***

Onze Vader

Communie tekst

Zegen dit brood en geef ons de luisterbereidheid om naar het verhaal van anderen te luisteren en zo verbonden te zijn met elkaar. We delen met elkaar de verbondenheid in het delen van het brood.

communiemuziek: **Matisyahu One day**

Bezinningstekst

Uit "Overleven met de dood, Marie Bamutese"

Bijna fluisterend, soms met lange stiltes, dan weer in een hevige woordenstroom, vertelt een jong zwart meisje over leven en vooral de dood. Over haar vader die wist dat hij zou sterven en hoe haar moeder hem niet kon redden. Over het laatste adieu van haar moeder die haar aanmaande om nu meteen snel te lopen, nog sneller, niet meer om te kijken, te blijven vluchten om te blijven leven.

Het verhaal van Marie staat model voor het verhaal van meer dan een half miljoen Rwandezen die vanaf oktober 1996 in de meest mensonwaardige omstandigheden door het Congolese regenwoud getrokken zijn om te ontsnappen aan het regeringsleger van de huidige Rwandese president Paul Kagame. Hooguit één op vier heeft die tocht overleefd. Marie is één van hen.

V Uit het interview van dr Izzeldin Abuelaish door Gie Goris

"Enkele dagen voordat zijn dochters en zijn nicht vermoord werden, kreeg dr. Abuelaish een aanbod om aan de universiteit van Toronto, Canada te komen werken. Maar dat betekent niet dat hij Gaza verlaten heeft, verzekert hij. 'De graven van mijn dochter, mijn vrouw en mijn moeder zijn in Gaza. Mijn ziel, mijn geest, mijn wortels zijn in Gaza. Ik beweeg mij door de wereld maar neem altijd mijn Palestijnse ziel mee. En zo vaak ik kan, bezoek ik Gaza.' "

Lied: Geef alle ruimte aan de liefde (LvB nr 26)

Geef alle ruimte aan de liefde,
in haar leeft God zich naar ons toe.
Vergeef het kwaad van wie u griede,
de liefde wordt een mens niet moe.
Zij zal de dood nog overleven,
geen water blust haar vuren uit,
zij blijft ons tot elkander keren,
tot alle angst is uitgeluid.

Hoe zal een mens ooit overleven?
Wat moet hij aan met eeuwigheid?
Door liefde wordt het ons gegeven
voorbij te zien aan dood en tijd.
Want wie vandaag weet te beminnen
denkt niet: "Hoe zal het morgen zijn."
Het wordt een eeuwig herbeginnen
tot wij voorgoed geborgen zijn.

Mededelingen

- Overlijden van Lut Claeys, echtgenote van Hubert Cossey. Uitvaart hier in Don Bosco aanstaande woensdag om 11 uur.

- Laatste zondag van het werkjaar 30 juni 2024 met muzikale omlijsting.
Oproep om een drink te organiseren na de viering. Wie trekt dit?

Zegen: Doe (John Wesley, 1791)

Doe
zolang het mogelijk is
al het goede dat je kan
met de middelen die je hebt
op de manier die je eigen is
op de plaats waar je staat
in de tijd die je gegeven is
voor de mensen die je worden toevertrouwd.

En laten wij dan heengaan in vrede in de naam van de vader-moeder, zoon en H. Geest.

Dr Izzeldin Abuelaish: ‘Haat is een massavernietigingswapen’

[Gie Goris](#)

[29 november 2012](#)

Er zijn mensen die alle analyses en determinismen negeren en gewoon koppig zelf richting geven aan hun leven, ongeacht hun geboortegrond of de rampen die hen overkomen. Dokter Izzeldin Abuelaish is zo iemand. Een interview.

Er zijn mensen die geloven dat het landschap waarin je opgroeit bepalend is voor de manier waarop je naar de wereld kijkt. Anderen zijn er dan weer van overtuigd dat de trauma's die je oploopt onomkeerbaar richting geven aan je leven. En dan zijn er mensen die alle analyses en determinismen negeren en gewoon koppig zelf richting geven aan hun leven, ongeacht hun geboortegrond of de rampen die hen overkomen. Dokter Izzeldin Abuelaish is zo iemand.

‘Ik had van bij mijn geboorte meteen drie zaken tegen’, schrijft dr. Abuelaish in zijn biografische boek *I Shall not Hate*. ‘Wij waren arm, mijn familie was haar eigendom kwijtgeraakt en ik was de zoon van een tweede vrouw.’ Misschien ligt in dat slechte gesternte wel de sleutel om dr. Abuelaish te begrijpen: een kind dat zo een bedreigende uitgangspositie overleeft, heeft bijna vanzelf een levenskracht die hem ook als volwassene in staat stelt bijzondere zaken te verwezenlijken.

Izzeldin Abuelaish groeide op in Jabalia, een van de grootste Palestijnse vluchtelingenkampen in Gaza. Zijn ouders waren daar terechtgekomen na de Naqba van 1948, zoals de massale uittocht van Palestijnen na de onafhankelijkheidsverklaring van Israël genoemd wordt. Ze lieten grond en goed achter in de veronderstelling dat ze

er snel naar zouden kunnen terugkeren, maar dat bleek voor honderdduizenden Palestijnen –waaronder de familie Abuelaish– een vergissing.

Izzeldin wist dat hij dokter zou worden toen hij op jonge leeftijd in een ziekenhuis terecht kwam. ‘Ik zag hoe belangrijk het werk van de dokters was, hoeveel respect ze ervoor kregen én dat ze een normaal, menswaardig leven konden leiden’, zegt hij. De jonge Izzeldin werkte hard om zijn doel te bereiken en slaagde daar ook in, onder andere dankzij een beurs waardoor hij in Caïro geneeskunde kon studeren.

Toen hij in 1985 terugkeerde als gediplomeerd geneesheer naar Gaza, was hij enkele maanden actief als gynaecoloog, maar de bezetting maakte normaal medisch werk bijna onmogelijk. Van 1985 tot 1991 kon hij wel aan de slag in Saoedi-Arabië. Daarna ging hij in Israëliëse ziekenhuizen aan de slag. ‘Op dat moment zagen de Israëliërs de Palestijnen vooral als werkers en helpers, maar ze hadden weinig of geen ervaring met Palestijnse dokters of ingenieurs. Door de Palestijnen recht in het aangezicht te kijken en de echte mensen te ontdekken in de gevreesde bureaus, zagen ze ook beter de menselijkheid in zichzelf. We hadden, met andere woorden, allemaal voordeel bij het uitwisselen van kennis en competentie. Het werk in een Israëliësch ziekenhuis gaf me ook de kans om veel Palestijnse patiënten te helpen, in het ziekenhuis of in het weekend in de Palestijnse Gebieden.’

Geneeskunde, gelooft Izzeldin Abuelaish, zorgt voor maatschappelijke gelijkheid. Ziektes maken geen onderscheid tussen nationaliteiten of religies, en dokters horen geen onderscheid te maken tussen hun patiënten. ‘Ziek worden, behandeld worden en genezen, het zijn ervaringen die mensen over gemeenschaps- of andere grenzen heen delen.’

Maar de toegang tot zorg of tot medicijnen kan wel zeer ongelijk zijn, zeker in een context als het Midden-Oosten?

Izzeldin Abuelaish: ‘Uiteraard. Het recht op gezondheid is in feite het recht op vrijheid voor iedereen. We worden als vrije mensen geboren en we hebben allemaal recht op een gewoon leven, dat wil zeggen: een leven dat vrij is van onrecht, armoede, ziekte, verdrukking, angst en bezetting. De beste weg om die vrijheden te realiseren –niet in een utopische, perfecte vorm, maar op een haalbare en realistische manier– is door vast te houden aan de gulden regel: behandel de andere zoals je zelf behandeld wilt worden.’

Dat lijkt op de eerste plaats een opdracht voor politici. Hoe kan een dokter daartoe bijdragen?

Izzeldin Abuelaish: ‘Iedereen –inclusief de politici– moet begrijpen dat we moeten antwoorden op de menselijke noden in plaats van ons blind te staren op politieke tegenstellingen of ideologieën. En die menselijke behoeften houden voor iedereen het perspectief op een betere toekomst in, een gezond en veilig leven, gelijke behandeling, kortom: het recht op geluk voor iedereen. Daarvoor zorgen, is de verantwoordelijkheid van de politici. De bijdrage van dokters is dat ze hun kennis en vaardigheden inzetten om echte levens op een tastbare manier te verbeteren, zonder onderscheid tussen de patiënten. Maar uiteindelijk komt het toch altijd neer op de vraag of er voldoende politieke wil aanwezig is om het recht op leven voor iedereen toegankelijk te maken.’

Die politieke wil lijkt ver te zoeken in de context van het Israëliësch-Palestijns conflict.

Izzeldin Abuelaish: ‘Het Palestijnse volk lijdt onder toenemende verdrukking, dat is waar. En dat is grotendeels de verantwoordelijkheid van de “internationale gemeenschap”, die onvoldoende doet om een einde te stellen aan dat onrecht. De internationale gemeenschap moet trouwens niet alleen optreden om de Palestijnen te beschermen, maar ook omdat een oplossing voor het conflict het leven van de Israëliërs zal verbeteren. Het gaat er toch om iedereen –Palestijnen én Israëliërs– toe te laten een vrij en veilig, normaal leven te laten leiden. Mijn rechtvaardigheid is jouw rechtvaardigheid. Mijn vrijheid is jouw vrijheid. Onze levens hangen onherroepelijk samen. Als ik jou onderdruk of bezet, creëer ik mijn eigen angst, zelfs als ik sterker ben dan jij. Het maakt ons beiden ongelukkig.’

Maar als rechtvaardigheid voor de Palestijnen inhoudt dat alle vluchtelingen hun recht op terugkeer mogen realiseren, dan wordt het voor de Israëliërs misschien onhoudbaar?

Izzeldin Abuelaish: ‘Als je één probleem van een complex geheel isoleert, lijkt het inderdaad onoplosbaar. Maar je moet het conflict in zijn geheel bekijken, en je moet vertrekken van een onverkorte erkenning van de Palestijnen als een volk dat recht heeft om te leven in een onafhankelijke staat, net zoals de Israëliërs recht hebben op een onafhankelijke staat. Als we tussen die volkeren en staten een deftige, ordelijke relatie willen organiseren, moet dat gebeuren op basis van het internationaal recht. En volgens die internationale rechtsorde en politieke afspraken heeft de Palestijnse natie de grenzen van voor 1967 en Jeruzalem als zijn hoofdstad, en hebben de Palestijnen het recht om terug te keren naar hun land.

Het is dus aan de Palestijnen om te beslissen wat ze verkiezen: terugkeren, compensatie of een andere regeling.

Overigens spreekt het internationaal recht ook duidelijke taal over de Israëliëse nederzettingen en over de scheidingsmuur die gebouwd werd: die zijn illegaal. Als je een ernstige ziekte vaststelt, dan vraag je toch ook niet aan de patiënt om zichzelf te genezen, maar aan de dokter om het juiste medicijn voor te schrijven. Verwijt het bezette volk zijn ellende niet, ondervraag de bezetter.’

Is een leefbare Palestijnse staat anno 2012 nog een reële optie? De kaart van de Palestijnse Gebieden lijkt meer op een archipel van eilandjes dan op een samenhangend grondgebied.

Izzeldin Abuelaish: ‘Het is inderdaad moeilijk, maar niet onmogelijk. Het hangt af van de bereidheid recht en rechtvaardigheid boven kortetermijnbelangen te plaatsen. De nederzettingen zijn onwettig en ze moeten dan ook verdwijnen. De Israëliëse regering kan haar goede wil tonen door te aanvaarden dat bezetting en militaire macht geen duurzame pijlers zijn om haar beleid op te bouwen.

Als ze echt veiligheid en vrede willen, moeten ze erkennen dat een echte Palestijnse buurstaat nodig is. Geweld zal nooit voor een oplossing zorgen, ook al duurt het zestig, honderd of duizend jaar. Het is nu tijd om de moed op te brengen de wapens opzij te leggen. Vrede kan je niet met geweld opleggen, maar moet gebaseerd zijn op rechtvaardigheid voor iedereen. Welke erfenis willen we nalaten voor onze kinderen? Haat, geweld en strijd? Of een mooie en veilige toekomst?’

***

Die laatste vragen werden voor dr. Abuelaish ondraaglijk concreet op 16 januari 2008. Hij zat al drie weken met zijn familie opgesloten in zijn huis, terwijl het Israëliëse leger de operatie Gegoten Lood uitvoerde tegen Gaza. De oorlog had het huis van de familie Abuelaish tot die dag gespaard, maar toen het toesloeg, was het met vernietigend geweld.

‘We hadden de meisjeskamer verlaten en waren in het midden van de woonkamer toen het gebeurde’, schrijft dr. Abuelaish in zijn boek. ‘Er was een monsterlijke ontploffing die van overal leek te komen, een donderend, aanzwellend geluid dat mijn lichaam doordrong alsof het van binnenuit kwam. Ik herinner me het geluid, ik herinner me de verblindende flits.’

Toen het stof van twee granaatslagen opgetrokken was, bleken drie dochters van dr. Abuelaish en een nichtje dat bij hen was komen schuilen dood. De toekomst van Bessan, Mayar, Aya en Noor werd brutaal afgebroken, terwijl andere leden van de familie gewond afgevoerd werden in de meest verschrikkelijke en onveilige omstandigheden.

***

Hebt u de kans gehad om met Israëliëse burgers en beleidsverantwoordelijken te praten over de vernietiging van uw familie en heel Gaza?

Izzeldin Abuelaish: ‘Voor de oorlog tegen Gaza was het Israëliëse publiek misleid door hun overheid en door de informatie die ze kregen. Tot dan verschuilde men zich achter de eigen angst. Maar de oorlog opende de ogen van veel mensen voor de menselijkheid van de Palestijnen. Alleen hebben wij geen zin om vermoord te worden om te bewijzen dat we even menselijk zijn als de gewone Israëliërs. Wij zijn menselijk vanaf onze geboorte en willen dat tonen door ons leven, niet door onze dood.’

Hoe slaagt u erin om na dat dramatische verlies niet weg te zinken in diepe haat of depressie?

Izzeldin Abuelaish: ‘Tijdens de Gaza-oorlog werden de Palestijnen gereduceerd tot loutere getallen: 200, 400, 600, 1000, 1200 doden. Palestijnen werden statistieken in plaats van individuele, menselijke wezens. Ik werd als bij wonder gespaard bij die moorddadige bominslag en ik begrijp dat als een opdracht: aan heel de wereld duidelijk maken dat elke dode een dochter, een moeder, een zoon of een vader is. Elke dode heeft een naam, een gezicht, hoop, plannen. Elke dode heeft ouders. Ik wil de Israëliërs confronteren met de ware consequenties van hun strategie en ik wil de wereld –die toekeek op de slachtpartij en niets deed om ze te stoppen– confronteren met zijn verantwoordelijkheid.

Als ik een patiënt zie bloeden, moet ik meteen handelen om hem te redden. Op dezelfde manier moet de internationale gemeenschap onmiddellijk optreden als er een tragedie plaatsvindt, in plaats van te wachten tot het voorbij is. Want de mens is het heiligste wezen uit het hele universum. Wie één leven redt, redt de wereld. Wie één mens doodt, doodt de wereld.’

Zou u de Israëliëse beleidsverantwoordelijken willen ontmoeten om hen te confronteren met uw persoonlijke verhaal en uw principiële oproep tot rechtvaardigheid voor iedereen?

Izzeldin Abuelaish: ‘Als men mij zou uitnodigen voor een gesprek, ben ik bereid daarop in te gaan. Maar ik heb nog nooit zo’n uitnodiging gekregen. En toen mijn broer en andere familieleden in het ziekenhuis lagen na de aanval, kwamen Israëliëse leiders wel gewonde Israëliëse soldaten bezoeken in dat ziekenhuis. Maar geen van hen heeft een paar extra meters gewandeld om ook ons te troosten of te spreken.’

Toch blijft u zich verzetten tegen het discours van haat of veralgemeende polarisering tussen Palestijnen en Israëliërs.

Waar haalt u de kracht daarvoor?

Izzeldin Abuelaish: ‘De bron van mijn kracht is mijn geloof. Als moslim geloof ik dat alles wat van God komt goed is, ook al begrijp ik het niet. Daarnaast heeft mijn levenservaring als dokter en gynaecoloog me geholpen. Ik voerde al jaren een strijd voor het leven en tegen het lijden van anderen. Het geloof helpt me om wat gebeurd is niet te aanvaarden maar het te zien als een verantwoordelijkheid om haat af te wijzen en rechtvaardigheid en goedheid te beoefenen. Want als ik de haat toelaat, beschadig ik mijn ziel en vernietig ik mezelf. Haat is het ergste massavernietigingswapen. Wie zijn echte vijand wil bestrijden, moet wijsheid en goedheid aanwenden. Daar kan iedereen beter van worden.’

***

Enkele dagen voordat zijn dochters en zijn nicht vermoord werden, kreeg dr. Abuelaish een aanbod om aan de universiteit van Toronto, Canada te komen werken. Maar dat betekent niet dat hij Gaza verlaten heeft, verzekert hij. 'De graven van mijn dochter, mijn vrouw en mijn moeder zijn in Gaza. Mijn ziel, mijn geest, mijn wortels zijn in Gaza. Ik beweeg mij door de wereld maar neem altijd mijn Palestijnse ziel mee. En zo vaak ik kan, bezoek ik Gaza.'